

Súd: Krajský súd Trnava
Spisová značka: 11Co/32/2022
Identifikačné číslo súdneho spisu: 2120206391
Dátum vydania rozhodnutia: 20. 12. 2022
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: Mgr. Fedor Benka
ECLI: ECLI:SK:KSTT:2022:2120206391.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Trnave v senáte zloženom z predsedu senátu Mgr. Fedora Benku a sudkýň JUDr. Silvie Hýbelovej a Mgr. Kataríny Arnouldovej v spore žalobcov: 1. A. B., nar. X.XX.XXXX, 2. C. B., D. E., nar. XX.X.XXXX a 3. C. B., nar. XX.X.XXXX, všetci trvale bytom E. XX, všetci zastúpení Mgr. Elenou Szabóovou, advokátkou, so sídlom Hlavné námestie 7, Nové Zámky, proti žalovaným: 1. FERMO, s. r. o., so sídlom Tešedíkovo 87, IČO: 44 897 162, zastúpenému splnomocnencom: JAVOR – TOKÁR advokátska kancelária, s. r. o., so sídlom Stará Vajnorská cesta 37, Bratislava, IČO: 36 264 750, a 2. KOOPERATIVA poisťovňa, a. s., Vienna Insurance Group, so sídlom Štefanovičova 4, Bratislava, IČO: 00 585 441, zastúpenému JUDr. Baltazárom Mucskom, advokátom, so sídlom Vajnorská 55, Bratislava, o náhradu škody a nemajetkovej ujmy, o odvolaní strán proti rozsudku Okresného súdu Trnava zo dňa 15. novembra 2021 č.k. 37C/20/2020-126, takto

rozhodol:

I. Odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutom výroku I. v časti zamietnutia nároku na náhradu škody potvrdzuje a v časti vyhovenia nároku na náhradu škody mení tak, že žalovaný 1. a žalovaný 2. sú povinní zaplatiť žalobcom 1. a 2. ako spoločným veriteľom náhradu škody vo výške 1.824,19 eur do 3 dní odo dňa právoplatnosti rozsudku s tým, že plnením jedného zo žalovaných zaniká v rozsahu plnenia povinnosť druhého.

II. Žiadna zo strán nemá nárok na náhradu trov tohto konania vo vzťahu k uplatnenému nároku na náhradu škody.

III. Rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutých výrokoch II., III. IV., v závislom výroku V. v časti nároku na náhradu strán vo vzťahu k uplatnenému nároku na náhradu nemajetkovej ujmy a v závislom výroku VI. ruší a vec mu vracia na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

odôvodnenie:

1. Rozsudkom napadnutým odvolaním súd prvej inštancie žalovaným 1. a 2. uložil zaplatiť spoločne a nerozdielne žalobcom 1. a 2. spoločne a nerozdielne z titulu náhrady škody sumu 1.824,19 eur (1.150,31 eur za pohreb/pohrebné služby, 10 eur za cintorínsky poplatok/hrobové miesto a 663,88 eur náklady na vyhotovenie pomníka) do troch dní odo dňa právoplatnosti rozsudku a vo zvyšku nárok žalobcov 1. a 2. na náhradu škody (1.756,12 eur) žalobu zamietol (výrok I.). Žalovaným 1. a 2. uložil zaplatiť žalobcovi 1. spoločne a nerozdielne náhradu nemajetkovej ujmy v sume 15.000 eur do troch dní odo dňa právoplatnosti rozsudku a vo zvyšku (85.000 eur) žalobu žalobcu 1. voči žalovaným 1. a 2. na náhradu nemajetkovej ujmy zamietol (výrok II.). Žalovaným 1. a 2. uložil zaplatiť žalobkyni 2. spoločne a nerozdielne náhradu nemajetkovej ujmy v sume 12.000 eur do troch dní odo dňa právoplatnosti rozsudku a vo zvyšku (88.000 eur) žalobu žalobkyne 2. voči žalovaným 1. a 2. na náhradu nemajetkovej ujmy zamietol (výrok III.). Žalovaným 1. a 2. uložil zaplatiť žalobcovi 3. spoločne a nerozdielne náhradu nemajetkovej ujmy v sume 6.000 eur do troch dní odo dňa právoplatnosti rozsudku a vo zvyšku (94.000

eur) žalobu žalobcu 3. voči žalovaným 1. a 2. na náhradu nemajetkovej ujmy zamietol (výrok IV.). V časti konania o náhradu škody vo vzťahu žalobcov 1. a 2. a žalovaných 1. a 2. rozhodol tak, že žiadna zo strán sporu nemá nárok na náhradu trov konania, žalobcovi 1. súd priznal nárok na náhradu trov konania vo vzťahu k náhrade nemajetkovej ujmy v rozsahu 100% z prisúdenej sumy (15.000 eur), žalobkyni 2. súd priznal nárok na náhradu trov konania vo vzťahu k náhrade nemajetkovej ujmy v rozsahu 100% z prisúdenej sumy (12.000 eur) a žalobcovi 3. súd priznal nárok na náhradu trov konania vo vzťahu k náhrade nemajetkovej ujmy v rozsahu 100% z prisúdenej sumy (6.000 eur), ktoré náhrady súd uložil žalovaným 1. a 2. zaplatiť spoločne a nerozdielne (výrok V.). Ďalej súd napadnutým rozsudkom žalovaným 1. a 2. uložil zaplatiť spoločne a nerozdielne Slovenskej republike, na účet súdu, súdny poplatok vo výške 2.089 eur do troch dní odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozsudku (výrok VI.).

2. Svoje rozhodnutie súd právne odôvodnil použitím ustanovení čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, § 11, § 13 ods. 1, 2 a 3, § 16, § 100 ods. 1 a 2, § 101, § 106 ods. 1 a 2, § 415, § 420, § 427, § 428, § 442 ods. 1, § 449 ods. 2, § 488 a § 489 Občianskeho zákonníka (ďalej aj ako „OZ“), § 2 ods. 2 nariadenia vlády SR č. 87/1995 Z.z., ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia Občianskeho zákonníka, § 1 ods. 2 a § 4 ods. 1 zákona č. 238/1998 Z.z. o príspevku na pohreb, ako aj § 4 ods. 1 a 2, § 15 ods. 1 a 2 zákona č. 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, keď na základe vykonaného dokazovania dospel k záveru, že žaloba žalobcov na zaplatenie náhrady pohrebných nákladov na pochovanie a zriadenie hrobového miesta vo výške 3.580,31 eur je dôvodná iba čiastočne, a to v rozsahu, v ktorom je tento nárok preukázaný, a v ktorom neprevyšuje zákonom určenú výšku plnenia. Čo sa týka žaloby žalobcov v časti uplatnenej nemajetkovej ujmy vo výške 100.000 eur pre každého zo žalobcov, považoval žalobu za dôvodnú, nestotožnil sa však s navrhovanou výškou nemajetkovej ujmy, ktorú žiadali žalobcovia priznať. Dňa 14.8.2017 došlo na ceste medzi obcami Hoste a Majcichov k dopravnej nehode, pri ktorej autobus EČ F., vo vlastníctve a prevádzke žalovaného v 1. rade, ktorého vodičom bol F. G. (na základe Dohody o pracovnej činnosti, v zmysle ktorej vykonával činnosť vodiča autobusu pre žalovaného v 1. rade.), zrazil po ceste jazdiaceho cyklistu - C. B. (syn žalobcov v 1. a 2. rade, brat žalobcu v 3. rade), ktorý na následky zranení zomrel na mieste nehody. Motorové vozidlo - autobus bol v čase spôsobenia dopravnej nehody poistený na základe povinného zmluvného poistenia za škody spôsobené prevádzkou motorového vozidla - poistná zmluva č. 658619976/61- u žalovaného v 2. rade. Vo veci sa začalo trestné stíhanie pre trestný čin usmrtienia podľa § 149 Trestného zákona, vyšetrovanie sa viedlo pred ORPZ - ODI Trnava pod sp.zn. ORP- 149/DI-TT-2017, následne bolo postúpené na Okresné riaditeľstvo PZ Trnava, odbor kriminálnej polície, kde sa viedlo pod sp.zn. CVS: ORP-326/1- VYS-TT-2018 Si. Trestným rozkazom Okresného súdu Trnava sp.zn. 4T/11/2019 z 26.3.2019, bol vodič autobusu uznaný vinným z toho, že dňa XX.X.XXXX H. X,XX E. viedol autobus evidenčného čísla F., patriaci žalovanému v 1. rade po ceste 111/1337 v smere od Obce Hoste na Obec Majcichov, pričom sa nevenoval plne riadeniu autobusu, následkom čoho v úseku 9,2 km pravou prednou časťou autobusu narazil do zadnej časti bicykla a C. B., v dôsledku čoho C. B. utrpel priečnu zlomeninu krčnej chrbtice s prerušením miechy, roztrhnutie hlavovo - krčných väzov, krvácanie pod mäkkú plenu mozgovú, krvácanie do mozgových komôr a ťažký úrazový opuch mozgu, ktorým na mieste podľahol; F. G. svojím konaním porušil § 4, ods. 1, písm. c), a § 15, ods. 3 zák.č. 8/2009 Z.z. o cestnej premávke, teda inému z neobanlivosti spôsobil smrť porušením dôležitej povinnosti uloženej mu podľa zákona, čím spáchal trestný čin usmrtienia podľa § 149, ods. 1, ods. 2, písm. a) Trestného zákona, s poukazom na § 138, písm. h) Trestného zákona, za čo mu súd uložil trest odňatia slobody v trvaní 30 mesiacov (ktorého výkon podmienene odložil na skúšobnú dobu 36 mesiacov s uložením probačného dohľadu), zároveň mu uložil povinnosť ospravedlniť sa poškodeným (žalobcovia), a uložil trest zákazu činnosti viesť motorové vozidlo vo výmere 5 rokov; poškodených (žalobcov) s nárokom na náhradu škody odkázal na občianske súdne konanie. Žalobcovia 1. a 2. sa proti žalovaným 1. a 2. domáhali náhrady škody vo výške 3.580,31 eur, a to konkrétne sumy 1.150,31 eur za pohreb/pohrebné služby (uhradené dňa 15.8.2017), sumy 10 eur za cintorínsky poplatok/hrobové miesto (uhradené dňa 3.5.2018), sumy 20 eur za nájom hrobového miesta (doklad nebol do spisu predložený) a sumy 2.400 eur za náklady na vyhotovenie pomníka (po započítaní zálohy, uhradené dňa 30.8.2018). Žalovaní v tejto súvislosti namietli premlčanie tohto nároku žalobcov, nakoľko nebol uplatnený v dvojročnej subjektívnej premlčacej dobe. Podľa názoru súdu sa však žalobcovia dozvedeli o výške škody dňa 15.8.2017, resp. 3.5.2018, resp. 30.8.2018 (kedy boli nimi platené položky súvisiace s pohrebom), ale o tom, kto je škodca, sa dozvedeli najskôr dňa 17.8.2018 (pri oboznámení sa s výsledkami vyšetrovania) – dvojročná premlčacia doba tak začala plynúť dňa 18.8.2018 (nakoľko vedomosť o škode a o tom, kto je škodcom, musí byť kumulatívna), a keďže žaloba bola na súde podaná dňa 14.8.2020, bola podaná v rámci tejto subjektívnej premlčacej dobe, pričom trojročná objektívna premlčacia doba bola

taktiež dodržaná (to sa týka aj behu trojročnej všeobecnej premlčacej doby v súvislosti s nárokom na náhradu nemajetkovej ujmy). Žalovníci tiež namietali výšku požadovanej náhrady škody za vyhotovenie pomníka (uplatnená vo výške 2.400 eur), a to s poukazom na ust. § 2 ods. 2 nariadenia vlády SR č. 87/1995 Z.z., podľa ktorého náklady na zriadenie pomníka alebo náhrobnej dosky a na úpravu hrobu sa uhrádzajú do výšky 663,88 eur, pričom od tejto sumy žiadali odpočítať príspevok na pohreb vo výške 79,67 eur (§ 4 ods. 1 zákona č. 238/1998 Z.z. o príspevku na pohreb). Podľa názoru súdu bolo potrebné prisvedčiť argumentácii žalovaných ohľadom výšku požadovanej náhrady za vyhotovenie pomníka, nakoľko existuje platný právny predpis, ktorý túto výšku limituje, pričom ani skutočnosť, že sa táto suma žalobcom 1. a 2. zdá nízka, neopravňuje súd túto normu ignorovať alebo ju modifikovať. Súd sa však nestotožnil s požiadavkou žalovaných odpočítať od sumy 663,88 eur náhrady na zriadenie pomníka ešte sumu 79,67 eur príspevku na pohreb, nakoľko zo žiadneho predpisu nevyplýva skutočnosť, že by príspevok na pohreb mal byť určený aj na úhradu nákladov na vyhotovenie pomníka. S poukazom na to súd žalobcom 1. a 2. priznal spoločne a nerozdielne z titulu náhrady škody sumu 1.824,19 eur (vo výške 1.150,31 eur za pohreb/pohrebné služby, 10 eur za cintorínsky poplatok/hrobové miesto a 663,88 eur časť nákladov na vyhotovenie pomníka), ktorú sumu uložil povinným žalovaným 1. a 2. uhradiť spoločne a nerozdielne a vo zvyšku, t. j. v sume 1.756,12 eur (vo výške 20 eur za nájom hrobového miesta, keď doklad nebol predložený a 1.736,12 eur ako časť nákladov na vyhotovenie pomníka), žalobu zamietol. Žalobcovia 1., 2. a 3. žiadali priznať náhradu nemajetkovej ujmy od žalovaných 1. a 2. v dôsledku dopravnej nehody a smrti syna a brata každý v sume 100.000 eur. Podľa názoru súdu aj tu boli pasívne legitimovaní obaja žalovníci, a to žalovaný 1. ako prevádzkovateľ motorového vozidla, ktorým bola spôsobená nehoda, a ktorý je teda za neoprávnený zásah do práva žalobcov a za nemajetkovú ujmu spôsobenú na ich osobnostiach zodpovedný (popri vodičovi, ktorý však v konaní žalovaný z neznámeho dôvodu nebol) objektívne ako prevádzkovateľ motorového vozidla, ktorého prevádzkou bola škoda spôsobená (§ 427 OZ), ale pasívna legitimácia mu svedčí aj z dôvodu, že ako zamestnávateľ vozidla – vinníka dopravnej nehody, je zodpovedný za jeho konanie (§ 420 ods. 2 OZ). Žalovaný 2. je pasívne legitimovaný ako poisťovateľ žalovaného 1., pričom v tomto smere už existuje pomerne rozsiahla súdna prax a ustálená judikatúra, preto súd nepovažoval za potrebné sa pasívnou legitimáciou žalovaných bližšie a do hĺbky zaoberať. Spôsobenie smrti blízkej osoby je bezpochyby zásahom do osobnostných práv pozostalých, hlavne do ich práva na súkromie a rodinný život, nakoľko vzťahy medzi nebohým C. a žalobcami (v 1. a 2. rade ako rodičmi, a v 3. rade ako súrodencami) boli normálne, rodina žila v spoločnej domácnosti, prežívali život bez negatív, venovali sa hlavne práci v domácnosti, okolo domu, na poli a v záhrade, chovu hospodárskych zvierat; na dovolenky alebo výlety však vôbec nechodili, málokedy chodili na oslavy a návštevy do iných rodín (k nim chodievali návštevy častejšie). Žalobcovia silne a intenzívne prežívali, a prežívajú smrť syna a brata, s jeho úmrtím sa doposiaľ nevyrovnali, jeho smrť vnímajú hlavne ako stratu člena rodiny, s ktorým boli v dennom a blízkom kontakte, ktorý sa staral o domácnosť, tradície, pomáhal ostatným členom rodiny. Mimoriadne negatívne zásahy voči členom rodiny / žalobcom však neboli preukázané (v tejto súvislosti súd vníma návštevy psychológa žalobcami v 1. a 2. rade, s ktorými začali 8.4.2019, t. j. asi rok a pol po smrti C.). Bezprostredne po smrti syna sa zhoršil zdravotný stav žalobcu v 1. rade tak, že vyžadoval hospitalizáciu, žalobkyňa 2. trpela nespavosťou. V dôsledku nečakanej smrti blízkej osoby prežívajú žalobcovia pocity úzkosti, smútku, zúfalstva a šoku, stratili možnosť viesť s nebohým súkromný život a sú od jeho smrti ochudobnení o sféru prirodzených vzťahov s jedným z najbližších rodinných príslušníkov, o stratu radosti s ním prežívaných - protiprávnym konaním tak prišlo k nezvratnej deštrukcii týchto medziľudských väzieb tvoriacich základ a rámec súkromného života žalobcov, a tým k zásahu do ich osobnostných práv, a práva na súkromie a rodinný život; vzniknutá trauma je zo života žalobcov prakticky neodstrániteľná. Z dôvodov uvedených vyššie je na mieste postup a použitie ustanovenia § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka, nakoľko postup podľa ods. 1 tohto ustanovenia (že by bolo postačujúce aj iba morálne zadostučinenie prejednaním veci a ospravedlnením sa pôvodcom zásahu) sa súdu nezdá dostatočný, resp. ani nie je dosť dobre možný vzhľadom na nezvratnosť situácie (smrť), nie je možné domáhať sa, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov do práva na ochranu osobnosti a aby sa odstránili následky týchto zásahov, t.j. v tomto konkrétnom prípade prichádza do úvahy náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch, ktorej výšku určí súd s prihliadnutím na závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo, ale aj na osobu škodcu (vodič autobusu). Po zvážení všetkých skutočností však potom súd dospel k záveru že nie je namieste poskytnutie nemajetkovej ujmy vo výške tak, ako to požadujú žalobcovia, nakoľko nebol preukázaný mimoriadne masívny zásah do ich osobnostných práv, neboli preukázané mimoriadne zvýšené nepriaznivé následky smrti C. na nich. Je síce pravdou, že žalobcovia a nebohý mali medzi sebou vytvorené silné väzby, ale jeho strata (s ktorou takmer nie je možné sa vyrovnáť, čo súd chápe a akceptuje) je zmiernená tým, že žalobcovia ostali žiť v spoločnej domácnosti ako dovtedy,

nebolo preukázané, že smrť C. mala výrazne nepriaznivé následky na zdravotný stav žalobcov, a súd potom dospel k záveru, že náhrada nemajetkovej ujmy v tomto prípade plní len úlohu satisfakčnú. Súd vzal tiež do úvahy okolnosti, za ktorých k dopravnej nehode prišlo (s najväčšou pravdepodobnosťou zlyhanie ľudského faktora - vodiča dopravného prostriedku, na ktoré žalovaný v 1. rade -a už vôbec nie žalovaný v 2. rade- nemal priamy dosah), a čiastočne tiež príjmové a majetkové pomery vodiča ako škodcu (je starobným dôchodcom, nevlastní žiadny majetok vyššej hodnoty); prisúdenie nemajetkovej ujmy v požadovanej výške spolu 300.000,00 eur súd preto považoval na príliš vysoké. Za zodpovedajúcu čiastku súd považuje priznanie nemajetkovej ujmy pre žalobcu v 1. rade vo výške 15.000,00 eur, nakoľko u neho boli väzby a vzťah s nebohým C. asi najsilnejšie, najťažšie prežíval a doposiaľ prežíva jeho smrť, je mu znemožnené vykonávanie spoločných aktivít a prác spoločne s nebohým čo mu chýba, v dôsledku smrti C. bol dokonca i hospitalizovaný, doposiaľ navštevuje psychiatra; pre žalobkyňu 2. vo výške 12.000,00 eur, nakoľko táto taktiež ťažko prežívala a prežíva smrť C., doposiaľ navštevuje psychiatra, so situáciou sa však vyrovnala výrazne lepšie ako žalobca 1.; a pre žalobcu 3. vo výške 6.000,00 eur, nakoľko aj keď vzťah bratov bol dobrý, každý z nich už mal viac - menej iné, vlastné, záujmy, ich vzťah už nebol výrazne blízky resp. tesný. Prisúdenie nemajetkovej ujmy pre žalobcov v uvedenej výške sa zdá súdu primerané (aj keď si uvedomuje, že smrť blízkej osoby -syna a brata- nemôže nahradiť žiadnym finančným plnením, ktoré by bolo trebárs aj vyššie ako žiadané žalobcami). Uvedenú sumu nemajetkovej ujmy sú jednotlivým žalobcom povinní zaplatiť žalovaní 1. a 2. spoločne a nerozdielne. Vo vzťahu žalobcov 1. a 2. a žalovaných v časti žaloby týkajúcej sa náhrady škody súd rozhodol o nároku na náhradu trov konania v zmysle ust. § 255 ods. 1 CSP tak, že ho nepriznal žiadnej zo strán sporu, nakoľko boli v spore úspešné v podstate v rovnakom pomere (žalobcovia 1. a 2. v pomere 50,95% a žalovaní v pomere 49,05%). V časti žaloby o náhradu nemajetkovej ujmy súd o nároku na náhradu trov konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP, z ktorého vyplýva, že zásadu úspechu vo veciach treba uplatniť aj na konania, v ktorých výška plnenia závisí od úvahy súdu, ale v týchto prípadoch nejde o procesne neúspešného žalobcu, ak mu bola priznaná aspoň časť žalobou uplatneného nároku; nemožno ho totiž ad absurdum zaťažovať procesnou zodpovednosťou za predvídanie výsledku na základe úvahy súdu alebo znaleckej činnosti. O povinnosti žalovaných zaplatiť súdny poplatok súd rozhodol podľa § 6 ods. 1 v spojení s § 4 ods. 2 písm. i), j) a § 2 ods. 2 zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov, nakoľko žalobcovia sú v tomto konaní oslobodení od platenia súdneho poplatku.

3. Proti rozsudku súdu prvej inštancie v časti zamietnutia žaloby na náhradu škody a na náhradu nemajetkovej ujmy vo zvyšku, ako i v závislom výroku o nároku na náhradu trov konania podali v zákonnej lehote odvolanie žalobcovia, ktorí navrhli rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutých častiach zrušiť a vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, alternatívne zmeniť tak, že žalobe vyhovie a rozhodne o náhrade trov konania. Vo vzťahu k posúdeniu uplatneného nároku na náhradu škody žalobcovia 1. a 2. namietli, že rozhodnutím o čiastočnom zamietnutí uplatneného nároku rozhodnutie vytvára dve kategórie poškodených, z ktorých jedna časť má nárok na odškodnenie vyššie podľa zákona o sociálnom poistení, a druhá časť má nárok len na minimálne odškodné, pod úrovňou reálnych nákladov, s odvolaním sa na nariadenie vlády SR č. 87/1995 Z.z. Poukázali na povinnosť súdu neprihliadať na pravidlá, čo i s právnou silou zákona, ktoré sú zjavne diskriminačné a nekorešpondujúce s realitou, teda v rozpore so zákonom č. 365/2004 (§ 2 ods. 1 a 2) a na absenciu valorizácie nárokov určených nariadením vlády SR č. 87/1995 Z.z. tak, aby zodpovedali vývoju cien, mzdovej úrovne a životných nákladov, rovnako ako sú valorizované v zmysle zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení. V odôvodnení rozhodnutia sa súd nevyjadril k tomu, že žalobcami zmienené právne predpisy sú predpismi rôznej právnej sily – zákon proti nariadeniu vlády, a že právna norma nižšej právnej sily je v porovnaní so zákonom výrazne diskriminačná. Je všeobecne známou skutočnosťou, ktorá je okrem iného preukázaná aj reálnou faktúrou nákladov na zriadenie hrobového miesta, že hodnota 663,88 eur zodpovedá cenovej úrovni vydania nariadenia, nie však reálnej a štatisticky dokumentovanej cenovej úrovni v čase, kedy bolo hrobové miesto nebohého zriadené. Vo vzťahu k zamietajúcej časti nároku žalobcu 1. na náhradu nemajetkovej ujmy žalobca 1. uviedol, že na syna bol veľmi citovo viazaný, boli spojení nie len biologickou väzbou, ale aj spoločným vzťahom k životu a spoločnými záľubami. Previazanosť bola o to väčšia, že žili až do jeho smrti v spoločnej domácnosti, a tento stav plánovali fixovať po celý zvyšok života. Bolo preukázané výpoveďami, že syn C. zostane bývať s rodičmi a doopatrúje ich, preto smrťou syna nestratil žalobca len syna, ale aj istotu a sčasti aj zmysel svojho ďalšieho života (čo platí primerane aj pre žalobkyňu 2.). Žalobkyňa 2. rovnako ako žalobca 1. mala k nebohému C. blízky vzťah, daný nielen biologicky, ale aj citovo. Nie je spochybniteľné, že vzťah medzi matkou a jej dieťaťom je svojou intenzitou výnimočný a svojim trvaním dlhodobý, bez ohľadu na vek dieťaťa. C. jej bol oporou, povzbudením, istotou do budúcnosti, ale aj mladým mužom, na

ktorého bola ako matka hrdá. Vzťah syna a matky, ktorí sa v iných prípadoch čiastočne „redukuje“, či modifikuje založením si rodiny dospelým dieťaťom, v takomto prípade zostal plne zachovaný, a malo to tak zostať aj do budúcnosti. Smrť vlastného dieťaťa je najtraumatizujúcejšou z radu možných životných situácií. U oboch žalobcov sa tento následok prejavil aj v ich zdravotnej sfére, a to nielen celkovým zhoršením zdravotného stavu, ale aj osobitným následkom, ktorým je vznik a trvanie posttraumatickej stresovej poruchy, ktorá bola v konaní preukázaná lekárskymi nálezmi. Ide o poruchu nie len vzniknutú, ale aj pretrvávajúcu, rezistentnú k dlhodobej liečbe, s pretrvávaním jej prejavov aj pri ordinovaní farmakoterapie a zároveň priamo (kauzálne) spojenú s nespracovaním náhle a tragickej smrti syna C.. Poukázali na to, že nepotrebovali svoje aktivity orientovať mimo rodiny, keďže ako rodina fungovali, boli spolu šťastní, nemali potrebu unikať z rodiny do externého prostredia, pričom nemožno zo spôsobu života tradičnej rodiny, ktorá má aktivity a prežívanie sústredené do vnútra rodiny, na spoločné trávenie času doma a v okolí domu, vyvodiť nižšiu mieru ujmy. Je fakt, že žalobcovia 1. a 2. zostali žiť v spoločnej domácnosti, pričom je rovnako fakt, že predtým, ako vyplynulo z vykonaného dokazovania, bol to práve nebohý C., kto vnášal do tejto domácnosti veselosť, smiech a spev. Rovnako nemožno poprieť, že smútok zo smrti pretrváva u oboch rodičov doteraz, a zároveň vytvoril medzi nimi určitý druh hrádze postavenej z nevypovedaných slov. Kým u osôb poškodených tzv. mediálnym deliktom sa posttraumatická stresová porucha nevyskytuje, alebo iba výnimočne, u pozostalých – osobitne po smrti dieťaťa, je následkom pravidelným. Preto aj v zmysle právnej argumentácie v rozhodnutí Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3Cdo 163/2019 bolo namieste porovnať tieto dve kategórie zásahov do osobnostných práv a aj mieru priznávaného odškodnenia neoprávneného zásahu formou náhrady nemajetkovej ujmy. Je pravdou, že žalobca 3. sa venoval popri rodine aj vlastným záujmom, nemožno však tvrdiť, že vzťah bratov nebol výrazne blízky. Bratov nespájali rovnaké záujmy ako neboheho s rodičmi, nebohý C. bol však pre žalobcu 3. jedným z troch najbližších ľudí. Žalobca 3. sa okrem iného vzdal svojich plánov na stavbu domu, našiel si zamestnanie, ktoré mu umožnilo tráviť viac času s rodičmi a dohliadať na nich. Zároveň zhoršený zdravotný stav rodičov kladie vyššie nároky aj na neho, ako pozostalé dieťa, limituje jeho budúcnosť nutnosťou byť rodičom nápomocný viac, než ak by na starostlivosť boli bratia dvaja. Súd poukázal na majetkové pomery vodiča G., ktorý zavinil dopravnú nehodu, pri ktorej zomrel syna žalobcov 1. a 2. a brat žalobcu 3., ako redukujúci faktor pri priznaní náhrady nemajetkovej ujmy. Žalobcovia poukázali na to, že žalovaným nebol vodič Viskupič, ale jeho zamestnávateľ, žalovaný 1. V zmysle komunitárnej právnej úpravy a zákona o PZP je účelom poistenia plná náhrada škody, ktorá v súvislosti s prevádzkou motorového vozidla vznikla a účelom poistenia je, okrem iného, plné odškodnenie bez ohľadu na platobnú schopnosť a majetkový status „škodcu“. Preto podľa ich názoru nie je dôvod redukcie uplatneného nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v závislosti od hodnotenia majetkových pomerov osoby, ktorá nie je stranou sporu a zároveň nároku, ktorý je v zmysle zákonnej úpravy plne krytý poistným plnením. Namietli, že súd neporovnal žalovaný nárok s náhradami v prípade mediálnych deliktov a odškodňovanie obetí nehôd štátom (popri plneniach v zmysle zákona č. 461/2003 Z.z., Zákonníka práce, poistných plnení a pod.), na ktoré v konaní upozorňovali. Výška priznanej nemajetkovej ujmy nezodpovedá z hľadiska svojej výšky ani rozhodovacej praxi všeobecných súdov, pričom je tiež fakt, že časť rozhodnutí všeobecných súdov vychádza pri priznávaní náhrad z rozsudkov z rokov 2000 až 2008, teda bez zohľadnenia celospoločenského vývoja (vrátane ekonomického a judikatúrneho). Odvolatelia priznanú náhradu nemajetkovej ujmy považovali za príliš nízku, a to bez toho, aby vo vzťahu k výške nemajetkovej ujmy bol rozsudok odôvodnený tak, aby ho považovali za pochopiteľný, spravodlivý a presvedčivý. V tejto súvislosti poukázali na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3 Cdo 163/2019. Uviedli, že sú si plne vedomí, že rozhodnutie o výške náhrady nemajetkovej ujmy je vecou posúdenia súdu po zvážení všetkých okolností, osobných dosahov na život žalobcov a porovnateľné judikatúry, či rozhodovacej praxe. Rozhodnutie však musí byť preskúmateľné, teda žalobcovia musia v rozsudku nájsť zrozumiteľné vysvetlenie, ako ich nárok súd vyhodnotil, s čím ho porovnal a ako sa vyrovnal s ich argumentáciou.

4. Proti rozsudku súdu prvej inštancie v časti vyhovieť žalobe a v závislom výroku o nároku na náhradu trov konania podal v zákonnej lehote odvolanie žalovaný 1., ktorý navrhol rozsudok v napadnutej časti zmeniť a žalobu zamietnuť a priznať mu voči žalobcom nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100%. Uviedol, že v rámci dokazovania nebola preukázaná intenzita vzťahov medzi pozostalými a nebohým, de facto nebola preukázaná ani závažná ujma na ich strane, pričom nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch za zásah do osobnostných práv fyzickej osoby patrí stále iba tej-ktorej konkrétnej fyzickej osobe, ktorá je povinná tento zásah preukázať. Okrem toho súd nedostatočne vyhodnotil vznesené námietky premičania vo vzťahu k náhrade škody a aj samotný výrok rozsudku je v rozpore so stabilnou judikatúrou, keďže žalovaných zaväzuje solidárne napriek tomu, že táto solidarita nemá

oporu v zákone. Odvolateľ naďalej trval na vznesenej námietke premlčania voči uplatnenej vecnej škode, ktorá mala žalobcom vzniknúť pred viac ako dvoma rokmi od podania žaloby na súd, pretože o tom, kto zodpovedá žalobcom za vzniknutú škodu, sa žalobcovia dozvedeli najneskôr uznesením o vznesení obvinenia voči F. G., ktoré bolo vydané dňa 27.3.2018. Nie je pravdou, že sa žalobcovia dozvedeli o tom, kto za škodu zodpovedá, až v čase, kedy sa oboznámili s výsledkami vyšetrovania. Títo už v čase nehody vedeli, kto je prevádzkovateľom vozidla, ktorého žalujú v predmetnom konaní a výšku škody zistili zaplatením nákladov. Vo vzťahu k náhrade škody súd správne uviedol, že pri určovaní výšky náhrady pohrebných nákladov je súd viazaný limitmi ustanovenými v právnych predpisoch vydaných na vykonanie Občianskeho zákonníka. Náklady na pomník, ktoré je možné žiadať v zmysle § 449 ods. 2 OZ v spojení s § 2 ods. 2 nariadenia vlády č. 87/1995 Z.z. predstavujú sumu 663,88 eur. Podľa názoru odvolateľa je však treba od tejto sumy odpočítať výšku príspevku na pohreb poskytovanú Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny pre toho, kto zabezpečil pohreb nebohého. Výška tohto príspevku na pohrebné je zákonom vyčíslená na sumu 79,67 eur. Poukázal na nepreskúmateľnosť odôvodnenia napadnutého rozsudku, keď z obsahu napadnutého rozsudku vyplýva, že súd prvej inštancie mal za to, že spôsobenie smrti blízkej osoby je zásahom do osobnostných práv pozostalých, že vzťahy medzi nebohým a žalobcami boli normálne, avšak mimoriadne negatívne zásahy voči členom rodiny (žalobcom) neboli preukázané, no z napadnutého rozsudku nie je zrejmé, v akej miere mali vyššie uvedené hodnotiace kritériá vplyv na celkovú úvahu súdu o priznaní náhrady nemajetkovej ujmy práve tak, ako táto bola priznaná výrokom napadnutého rozsudku. Podľa jeho názoru v danej veci neexistujú ani samotné dôvody pre priznanie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy. Podmienkou priznania náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch (t. j. materiálnej satisfakcie) je vždy existencia závažnej ujmy. Za závažnú ujmu treba považovať ujmu, ktorú fyzická osoba vzhľadom na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo, intenzita zásahu, jeho trvanie a dopad a dôsledky považuje za ujmu značnú. Prítom však nie sú rozhodujúce jej subjektívne pocity, ale objektívne hľadisko, teda to, či by predmetnú ujmu takto v danom mieste a čase vnímala aj každá iná fyzická osoba. Z vykonaného dokazovania podľa názoru odvolateľa vyplýva, že žalobcom závažná ujma nevznikla. Neuviedli žiaden dôvod, ktorý by preukazoval zásah do ich osobného a rodinného života v takej miere, že by sa kvalita ich života podstatne znížila. Náhrada nemajetkovej ujmy nemôže slúžiť ako kompenzácia za smútok z prekonanej straty člena rodiny, či náhrada za nereparovateľnú citovú ujmu. Zároveň pri určení výšky peňažnej náhrady sa musí prihliadať i na požiadavku nezneužívania tohto právneho prostriedku na neprípustné obohacovanie. Každý zo žalobcov si v tomto konaní žiadal od žalovaných titulom nemajetkovej ujmy sumu 100.000 eur, pričom náhradu nemajetkovej ujmy nemožno paušalizovať, jej výška by sa mala uplatniť podľa skutočnej, individuálnej ujmy, ktorú konkrétna osoba vo vzťahu k strate blízkej osoby pociťuje.

5. Proti rozsudku súdu prvej inštancie v časti vyhovenia nároku na náhradu škody a náhradu nemajetkovej ujmy, ako i v závislých výrokoch o nároku na náhradu trov konania a o povinnosti zaplatiť súdny poplatok, podal v zákonnej lehote odvolanie žalovaný 2., ktorý navrhol rozsudok v napadnutých častiach zmeniť a žalobu zamietnuť a priznať mu nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100%, alternatívne rozsudok v napadnutých častiach zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Zotrval na všetkých doterajších vyjadreniach a písomných podaniach, keď rozsudok považoval za nesprávny, pretože konajúci súd sa nedokázal vysporiadať s jeho zásadnými tvrdeniami v kontexte priznaných súm, ktoré sú vzhľadom na zistenia súdu uvedené aj v odôvodnení vysoké. Súd podľa jeho názoru nedostatočne vyhodnotil vznesené námietky premlčania a výrok rozsudku je v rozpore so stabilnou judikatúrou, keď zaväzuje žalovaných solidárne napriek tomu, že táto solidarita nemá oporu v zákone. Konajúci súd po vyhodnotení pomerov v rodine nebohého podľa jeho názoru neaplikoval správne sudcovskú úvahu pri určení výšky náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. Výšku nemajetkovej ujmy určuje súd, ale s prihliadnutím na závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo. Prvoinštančný súd nedostatočne zohľadnil skutočnosť, že žalobcovia nežalovali osobu, ktorá priamo do ich práv zasiahla, čím podľa jeho názoru poprel inštitút nemajetkovej ujmy. Tento ich postup vytvára podozrenie, že im v konaní nešlo prioritne o satisfakciu, ale o majetkový prospech. Vzťah medzi žalobcami a nebohým možno považovať klasickým rodinným vzťahom medzi rodičmi a dospelým synom, ako aj dospelými bratmi majúcimi svoje vlastné záujmy. Samotný príbuzenský vzťah nepostačuje na to, aby bolo automaticky prijaté konštatovanie o vzniku nároku na peňažnú satisfakciu, ktorá je v zmysle zákona až následným – doplnkovým spôsobom zadostučinenia, ak nepostačujú iné morálne formy. Istou formou satisfakcie pre žalobcov muselo byť aj odsúdenie páchatela, ospravedlnenie sa, ako aj samotné prerokovanie veci, čo pri neúčasti vodiča diskvalifikovalo tieto formy zadostučinenia. Žalobcovia sami formuláciou žaloby dali najavo, že im a priori nejde o morálnu satisfakciu, keďže vodiča „ani v konaní nepotrebovali“. Indikujú to aj predložené lekárske správy, ktoré nie sú z obdobia

bezprostredne po nehode, ale až z neskoršieho obdobia. Ďalšou indíciou finančnej motivácie bolo to, že nárok uplatňovali podľa stupňa príbuzenstva, čo je v konečnom dôsledku aj v priamom rozpore i s náhradou, ktorú požadujú, a to za zásah do osobnostných práv – ide o právo osobnostné, kedy každý prežíva zásah individuálne/odlišne, pričom túto náhradu nemožno paušalizovať. Žalobcovia navyše požadovali neprimerane vysokú sumu, a to cielene od ekonomicky silných subjektov, a nie voči osobe, ktorá do ich práv zasiahla. Priznanú sumu považoval za neprimerane vysokú a vymykajúcu sa bežnej rozhodovacej praxi, najmä s poukazom na tú skutočnosť, že výška priznávanej nemajetkovej ujmy v prípadoch, kedy je preukázaná intenzita vzťahu medzi pozostalými a nebohým, ktorý je dospelou osobou, je žalovaný pôvodca zásahu a sú kvalitatívne zhodnotené jeho majetkové pomery, sa pohybuje rámcovo v nižších sumách ako v tej, ktorú si uplatňujú, resp. v tej, ktorá im bola priznaná. Mal za to, že vo svetle rozhodnutí Ústavného súdu SR je úlohou konajúcich súdov komparovať jednotlivé rozsudky v obdobných veciach, a tým dospieť k spravodlivému rozhodnutiu veci (nálezy Ústavného súdu SR sp. zn. III.ÚS 288/2017 a III.ÚS 289/2017). Poukázal na to, že súd sa nijako nevysporiadal so vznesenou námietkou premlčania vo vzťahu k nemajetkovej ujme a nesprávne vyhodnotil začiatok plynutia premlčacej doby vo vzťahu k náhrade škody. Nie je pravdou, že žalobcovia sa dozvedeli o tom, kto za škodu zodpovedá, až v čase, kedy sa oboznámili s výsledkami vyšetrovania. Už v čase nehody vedeli, kto je prevádzkovateľom vozidla, ktorého žalujú aj v tomto konaní. Zákon nevyžaduje 100%-nú vedomosť o tom, kto škodu spôsobil, ale postačuje dostatočne odôvodnený záver o tom, kto škodu spôsobil. Vzhľadom na uvedené je zrejmé, že uplatnený nárok na náhradu škody bol v čase podania žaloby premlčaný. Pokiaľ konajúci súd ustálil, že je daná jeho pasívna vecná legitímácia pri použití eurokonformného výkladu pojmov „náhrada škody“ / „škoda na zdraví“, a teda ustanovení zákona o PZP (ust. § 4 ods. 2 v spojení s ust. § 15 ods. 1 zákona o PZP), potom nárok uplatňovaný voči nemu mal a musel byť vyhodnotený ako uplatnenie si náhrady škody, pretože zákonom o PZP náhradu iných alebo obdobných nárokov nepozná. Ustanovenie § 15 ods. 2 zákona o PZP ustanovuje, že na premlčanie nároku na náhradu škody proti poisťovateľovi platí rovnaká úprava, ako na premlčanie nároku proti osobe, ktorá škodu spôsobila. Ak konajúci súd prijal záver, že nemajetkovú ujmu, resp. jej náhradu je možné subsumovať pod túto škodu, tak je jediný možný, správny a logický záver, že premlčanie bude v intenciách ostatných škôd nahrádzaných z povinného zmluvného poistenia motorového vozidla, a to ako dvojročná doba subjektívna, tak aj trojročná, resp. desaťročná doba objektívna. S poukazom na uvedené bol toho názoru, že nie je možné na jednej strane prijať aplikáciu zákona o PZP, t. j. záver o tom, že náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch v zmysle ust. § 13 ods. 2 a 3 spadá do rozsahu povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, a zároveň na strane druhej ustanovenia tohto zákona vo vzťahu k premlčaniu ignorovať. K neoprávnenému zásahu došlo okamihom smrti, t. j. dňa XX.X.XXXX, kedy tento moment je potrebné považovať za vedomosť o výške škody a o tom, kto ju spôsobil. K riadnemu uplatneniu nárokov voči žalovanému 2. došlo dňa 14.8.2020, teda po uplynutí dvojročnej subjektívnej doby. Odôvodnenie napadnutého rozsudku považoval za nepreskúmateľné, keď prvoinštančný súd v rozpore so zákonom neuviedol, aké skutočnosti považoval za preukázané, ktoré za preukázané nepovažoval, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil.

6. K odvolaniu žalobcov a žalovaného 1. sa písomne vyjadril žalovaný 2., ktorý poukázal na obsah ním podaného odvolania. Stotožnil sa s tvrdeniami obsiahnutými v odvolaní žalovaného 2. vo vzťahu k žalobcom priznanej náhrade. Rovnako sa stotožnil i s námietkou premlčania vo vzťahu k náhrade vecnej škody. Nestotožnil sa s argumentáciou žalobcov v odvolaní. Žalobcovia na pojednávaní opakovane uvádzali vo vzťahu k nebohému len skutočnosti jeho masívnej participácii na chode domácnosti a starostlivosti o hospodárstvo, domácnosť, starú mamu a podobne. Intenzita vzťahu medzi žalobcami a nebohým boli klasickými rodinnými vzťahmi medzi rodičmi a dospelým synom, ako aj medzi dospelými bratmi majúcimi svoje vlastné záujmy. Satisfakciou pre žalobcov muselo byť aj odsúdenie páchatel'a, ospravedlnenie sa, ako aj samotné prerokovanie veci, čo pri neúčasti vodiča diskvalifikovali tieto formy zadosťučinenia. Jedinou osobou, ktorá zasiahla do práv žalobcov, bol vodič, tak jeho osoba bola rozhodujúca pre poskytovanie náhrady žalobcom. Majetkové pomery vodiča je potrebné skúmať v zmysle stabilnej judikatúry, keďže len tieto sú rozhodujúce pre priznanie náhrady, keďže ten je pôvodcom zásahu, a nie poisťovateľ, ktorý do práv nijako nezasiahol.

7. K odvolaniu žalovaného 1. sa písomne vyjadrili žalobcovia, ktorí zotrvali na dôvodoch svojho odvolania. Považovali za nedôvodnú námietku o absencii mimoriadne negatívnych zásahov voči členom rodiny a nepreukázaniu tejto skutočnosti. Náhrada nemajetkovej ujmy v rozhodovacej praxi je založená na tom, že aj osoby bez oficiálnych väzieb (partneri) tvoria rodinu, v rámci ktorej majú právo

udržiavať a rozvíjať svoje osobné a rodinné vzťahy, a do tohto práva nie je možné zasahovať. Ide teda nie len o právo založené na ustanoveniach § 11 a nasl. OZ, ale zásah, ktorého odškodnenie je predmetom žaloby, je zároveň zásahom do základného práva zaručeného čl. 11 ods. 1 a 2 Ústavy SR a porovnateľne aj medzinárodnými dohovormi, ktorými je SR titulom prístúpenia viazaná. Žalovaný 1. tvrdí, že podmienkou pre priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch je vždy existencia závažnej ujmy s odkazom na rozhodnutie NS SR sp. zn. 4 Cdo 232/2010. Nepomenováva však pritom ani jednu osobu, ktorá by smrť svojho dieťaťa v mladom veku nepovažovala za závažnú ujmu, za závažný zásah do svojich osobnostných práv. Závažnosť ujmy sa definuje okrem iného aj zmenou, ktorá nastala v živote žalobcov práve touto ujmu, a tiež neoprávnenosťou tohto zásahu. U žalobcov 1. a 2., ktorým zomrel syn, je ujma vyjadrená až do zdravotných dosahov, u žalobcu 3. okrem iného aj zásadnou zmenou života a životných plánov. Ak žalovaný 1. tvrdí, že náhlou smrťou dieťaťa sa nezmení kvalita života rodiča, jedného z dvoch bratov, že smrť nepoznačí celú rodinu, je toto jeho tvrdenie v zjavnom rozpore s realitou. Vo vzťahu k odvolaniu žalovaného 2. žalobcovia uviedli, že otázku pasívnej legitímácie žalovaného 2. posúdil súd správne, v súlade so stabilizovanou judikatúrou. Žalobcovia nemohli žalovať osobu, ktorá do ich práv priamo zasiahla, keďže výslovne z dikcie zákona (§ 420 ods. 2 OZ) v interpretácii uplatnenej rozhodnutím Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3 Cdo 228/2012 vyplýva, že za škody spôsobené zamestnancom pri výkone povolania je zodpovedný zamestnávateľ. Táto zodpovednosť sa vzťahuje tak na škodu, ako aj na nemajetkovú ujmu. Preto žalobcovia nemali dôvod žalovať osobu škodcu (vodiča G.), keďže práve jemu nesvedčí pasívna legitímácia. Žalobcovia sa pred súdom vyjadrili, že odsúdenie vinníka dopravnej nehody na trest nízkej výmery s podmieneným odkladom nepovažujú vzhľadom na intenzitu zásahu do svojich práv a okolností, že došlo k usmrteniu mladého človeka, ich rodinného príslušníka, za primerané, nie to ešte postačujú či satisfakčné. Satisfakcia nepeňažným spôsobom je vyhradená v rozhodovacej praxi pre menej závažné, až takmer bagatelné prípady zásahu do osobnostných práv. K bagatelizovaniu poškodenia zdravia žalobcov 1. a 2. zo strany žalovaného 2. sa podrobne vyjadril žalobca 3., keď uviedol, že rodičia odbornú pomoc odmietali vzhľadom na stigmatizáciu, akou je osobitne v malej obci poznačená celkovo medicínska oblasť psychiatrie, pričom odbornú pomoc vyhľadali v čase, keď sa ich problémy stali nezvládnuteľné. K definovaniu spolužitia nebohého C. a jeho rodičov je nutné dodať, že obaja žalobcovia (rodičia) sú vo svojich emóciách tlmení farmakologicky. „Indície“ finančnej motivácie, ako ich definuje žalovaný 2., nevychádzajú z faktov, ale z jeho dohadov a predpokladov. Námitku premlčania vo vzťahu k uplatneniu nemajetkovej ujmy považovali za bezpredmetnú, keďže si žalobou neuplatňovali škodu na zdraví podľa § 4 ods. 2 v spojení s § 15 ods. 1 zákona o PZP, ale náhradu nemajetkovej ujmy za zásah do osobnostných práv, ktorá sa premlčuje vo všeobecnej trojročnej premlčacej dobe. Popreli, že by už v čase nehody vedeli, kto za škodu zodpovedá.

8. K vyjadreniu žalobcov k odvolaniu žalovaného 1. a žalovaného 2. sa písomne vyjadril žalovaný 2., ktorý sa s vyjadreniami žalobcov nestotožnil. Mal za to, že vodič ako osoba, ktorá priamo do práv žalobcov zasiahla, mal byť žalovanou osobou v tomto konaní. Žalobcovia si neuplatnili nárok voči osobe, ktorá priamo do ich práv zasiahla, a teda nepodali žalobu priamo v zmysle § 13 Občianskeho zákonníka, a teda ani žalovaný 1. a ani žalovaný 2. nedisponovali možnosťou poskytnúť zákonné formy zadosťučinenia ako je ľútosť, prejednanie veci s osobou, ktorá do práv zasiahla, a ani morálne zadosťučinenie odsúdením tejto osoby. V konaní nebola správne aplikovaná sudcovská úvaha pri určení výšky náhrady nemajetkovej ujmy. Opätovne poukázal na podozrenie, že žalobcom v konaní nešlo prioritne o satisfakciu, ale o majetkový prospech, keď nežalovali osobu, ktorá priamo do ich práv zasiahla. Intenzita vzťahu medzi žalobcami a nebohým bola klasickými rodinnými vzťahmi medzi rodičmi a dospelým synom, ako aj medzi dospelými bratmi majúcimi svoje vlastné záujmy. Žalobcovia si uplatňujú v konaní neprímerane vysokú sumu, a to cielene od ekonomicky silných subjektov, a nie voči osobe, ktorá do ich práv zasiahla. Konajúci súd správne skúmal aj majetkové pomery vodiča, avšak tie nezohľadnil dostatočne. Trval na tom, že súd sa nevysporiadal so vznesenou námitkou premlčania vo vzťahu k nemajetkovej ujme, pričom zo strany konajúceho súdu došlo k nesprávnemu právnenému posúdeniu veci a interpretácii právnej normy (ust. § 101 OZ) na predmetný skutkový stav.

9. K vyjadreniu žalovaného 2. sa písomne vyjadrili žalobcovia, ktorí zotrvali na svojich ústnych prednesoch a písomných podaniach. Podmienkou priznania náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch je vždy existencia závažnej ujmy, pričom s odkazom na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4 Cdo 232/2010 smrť vlastného dieťaťa/brata v mladom veku závažnou ujmu a závažným zásahom do osobnostných práv bezo sporu je. Zdôraznili, že každý jednotlivo sa k požadovanej výške nemajetkovej

ujmy vyjadrili. Žalovanými namietaná absencia „intenzity vzťahu“ je vyvrátená zisteným skutkovým stavom.

10. K vyjadreniu žalobcov sa písomne vyjadril žalovaný 2., ktorý zotrval na jeho doterajších vyjadreniach. Nakoľko legislatíva výšku náhrady nemajetkovej ujmy pozostalých príbuzných obeť dopravnej nehody explicitne nerieši, ani nelimituje a ponecháva ju výlučne na voľnej úvahe všeobecných súdov, bolo potrebné skúmať kritériá, od ktorých sa následne samotná výška nemajetkovej ujmy má odvíjať. Výšku nemajetkovej ujmy určuje súd, ale s prihliadnutím na závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo. Intenzita vzťahu medzi žalobcami a nebohým bola klasickými rodinnými vzťahmi medzi rodičmi a dospelým synom, ako aj medzi dospelými bratmi majúcimi svoje vlastné záujmy. Opätovne poukázal na to, že súd sa vôbec nevysporiadal s ním uplatnenou námietkou premlčania vo vzťahu k nemajetkovej ujme.

11. Krajský súd v Trnave ako súd odvolací (§ 34 CSP) po zistení, že odvolanie podali včas oprávnené osoby (§ 359 a § 362 ods. 1 CSP), proti rozhodnutiu, proti ktorému je tento opravný prostriedok prípustný (§ 355 ods. 1 CSP), po skonštatovaní, že podané odvolania majú zákonné náležitosti (§ 127 a § 363 CSP), a že odvolatelia použili zákonom prípustné odvolacie dôvody (§ 365 ods. 1 CSP), preskúmal napadnuté rozhodnutie v medziach daných rozsahom (§ 379 CSP) a dôvodmi odvolaní (§ 380 ods. 1 CSP), postupom bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 385 ods. 1 CSP a contrario), keď miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku bolo oznámené na úradnej tabuli a na webovej stránke súdu minimálne 5 dní pred jeho vyhlásením (§ 219 ods. 3 CSP) a dospel k záveru, že podané odvolania sú čiastočne dôvodné, keď rozsudok súdu prvej inštancie možno považovať za vecne správny v časti vyhovenia nároku na náhradu škody (s výhradou uloženia povinnosti zaplatiť náhradu škody spoločne a nerozdielne), ako aj v časti zamietnutia nároku na náhradu škody vo zvyšku a v časti vyhovenia nároku na náhradu nemajetkovej ujmy, zamietnutia tohto nároku vo zvyšku bolo potrebné rozsudok považovať za nesprávny vzhľadom na nedostatočné odôvodnenie rozhodnutia v tejto časti.

12. Predmetom konania vedeného na súde prvej inštancie pod sp. zn. 37C/20/2020 je uplatnenie nároku na náhradu škody a nemajetkovej ujmy. Rozsudkom napadnutým odvolaním súd prvej inštancie žalovaným 1. a 2. uložil zaplatiť spoločne a nerozdielne žalobcom 1. a 2. spoločne a nerozdielne z titulu náhrady škody sumu 1.824,19 eur (1.150,31 eur za pohreb/pohrebné služby, 10 eur za cintorínsky poplatok/hrobové miesto a 663,88 eur náklady na vyhotovenie pomníka) do troch dní odo dňa právoplatnosti rozsudku a vo zvyšku nárok žalobcov 1. a 2. na náhradu škody (1.756,12 eur) žalobu zamietol (výrok I.). Žalovaným 1. a 2. uložil zaplatiť žalobcovi 1. spoločne a nerozdielne náhradu nemajetkovej ujmy v sume 15.000 eur do troch dní odo dňa právoplatnosti rozsudku a vo zvyšku (85.000 eur) žalobu žalobcu 1. voči žalovaným 1. a 2. na náhradu nemajetkovej ujmy zamietol (výrok II.). Žalovaným 1. a 2. uložil zaplatiť žalobkyni 2. spoločne a nerozdielne náhradu nemajetkovej ujmy v sume 12.000 eur do troch dní odo dňa právoplatnosti rozsudku a vo zvyšku (88.000 eur) žalobu žalobkyne 2. voči žalovaným 1. a 2. na náhradu nemajetkovej ujmy zamietol (výrok III.). Žalovaným 1. a 2. uložil zaplatiť žalobcovi 3. spoločne a nerozdielne náhradu nemajetkovej ujmy v sume 6.000 eur do troch dní odo dňa právoplatnosti rozsudku a vo zvyšku (94.000 eur) žalobu žalobcu 3. voči žalovaným 1. a 2. na náhradu nemajetkovej ujmy zamietol (výrok IV.). V časti konania o náhradu škody vo vzťahu žalobcov 1. a 2. a žalovaných 1. a 2. rozhodol tak, že žiadna zo strán sporu nemá nárok na náhradu trov konania, žalobcovi 1. súd priznal nárok na náhradu trov konania vo vzťahu k náhrade nemajetkovej ujmy v rozsahu 100% z prisúdenej sumy (15.000 eur), žalobkyni 2. súd priznal nárok na náhradu trov konania vo vzťahu k náhrade nemajetkovej ujmy v rozsahu 100% z prisúdenej sumy (12.000 eur) a žalobcovi 3. súd priznal nárok na náhradu trov konania vo vzťahu k náhrade nemajetkovej ujmy v rozsahu 100% z prisúdenej sumy (6.000 eur), ktoré náhrady súd uložil žalovaným 1. a 2. zaplatiť spoločne a nerozdielne (výrok V.). Ďalej súd napadnutým rozsudkom žalovaným 1. a 2. uložil zaplatiť spoločne a nerozdielne Slovenskej republike, na účet súdu, súdny poplatok vo výške 2.089 eur do troch dní odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozsudku (výrok VI.).

13. Predmetom odvolacieho konania je preskúmanie správnosti postupu a napadnutého rozsudku v celom rozsahu.

14. Odvolatelia odvolanie odôvodnili tým, že súd nesprávnym procesným postupom im znemožnil, aby uskutočňovali im patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces [§ 365 ods. 1 písm. b) CSP], na základe vykonaných dôkazov dospel k nesprávnym skutkovým

zisteniam [§ 365 ods. 1 písm. f) CSP] a napadnutý rozsudok vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci [§ 365 ods. 1 písm. h) CSP].

15. Najvyšší súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach pod vplyvom judikatúry ESLP a ústavného súdu zaujal stanovisko, že medzi práva civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jej práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces, a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť, je totiž odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj špecifickými námietkami strany sporu. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej, sa strane sporu (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo, aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov.

16. Odvolací dôvod podľa § 365 ods. 1 písm. f) CSP je daný, ak výsledok hodnotenia dôkazov súdom prvej inštancie nezodpovedá postupu vyplývajúceho z ustanovenia § 191 CSP, pretože súd zobral do úvahy skutočnosti, ktoré z vykonaných dôkazov alebo prednesov strán sporu nevyplynuli, ani inak nevyšli počas konania najavo, alebo súd nezohľadnil rozhodujúce skutočnosti, ktoré boli vykonanými dôkazmi preukázané a vyšli počas konania najavo, alebo v hodnotení dôkazov, prípadne poznatkov, ktoré vyplynuli z prednesov strán, alebo vyšli najavo inak, z hľadiska ich závažnosti (dôležitosti), zákonnosti, pravdivosti a vierohodnosti, je logický rozpor, alebo ktoré odporujú ustanoveniam § 195 až 210 CSP.

17. Odvolací dôvod v zmysle § 365 ods. 1 písm. h) CSP je daný, ak súd prvej inštancie posúdil vec podľa právnej normy, ktorá na zistený skutkový stav nedopadá, alebo právnu normu, síce správne určenú, nesprávne vyložil, prípadne ju na daný skutkový stav nesprávne aplikoval.

18. Pretože odvolací súd v celom rozsahu preberá súdom prvej inštancie zistený skutkový stav, ktorý vykonal dokazovanie v rozsahu potrebnom pre posúdenie žalobou uplatneného nároku na náhradu škody, jeho výsledky jednotlivo i vo vzájomných súvislostiach správne vyhodnotil a napokon dospel k správnym skutkovým záverom, pokiaľ ide o skutočnosti právne rozhodné pre posúdenie žalobou uplatnených jednotlivých nárokov na náhradu škody, a pretože odvolací súd v celom rozsahu zdieľa i právne závery prvoinštančného súdu vo veci, ktorý na vec aplikoval správne hmotno-právne ustanovenia, a tieto v súvislosti s danou vecou i správne vyložil (s výhradou uloženia povinnosti zaplatiť náhradu škody spoločne a nerozdielne), s poukazom na ustanovenie § 387 ods. 2 CSP odvolací súd už iba odkazuje na správne a presvedčivé písomné vyhotovenie odôvodnenia rozsudku v tejto časti.

19. Námietku žalobcov vo vzťahu k čiastočnému zamietnutiu nároku na náhradu škody, keď aplikáciou nariadenia vlády SR č. 87/1995 Z.z. namiesto Zákona o sociálnom poistení dochádza k vytváraniu dvoch kategórií poškodených, pričom im vzniká nárok len na minimálne odškodné pod úrovňou reálnych nákladov, a preto by sa súd mal v zmysle rozhodnutí Ústavného súdu SR odchyliť od doslovného znenia právneho textu, odvolací súd považoval za nedôvodnú, keď v tomto prípade sa nejedná o nárok uplatnený v zmysle zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení, ale o nárok na náhradu škody v zmysle § 420 a nasl. Občianskeho zákonníka, podľa § 449 ods. 2 ktorého pri usmrtení sa uhrádzajú aj primerané náklady spojené s pohrebom, pokiaľ neboli uhradené pohrebným poskytnutým podľa predpisov o nemocenskom poistení. V rámci tohto nároku sa nehradia všetky náklady v skutočne vynaloženej výške, ale náhrada týchto nákladov je zákonom limitovaná. Posúdenie primeranosti týchto nákladov je úlohou súdu, ktorý je pri tomto posúdení viazaný limitmi stanovenými v právnych predpisoch, ktorým je aj nariadenie vlády SR č. 87/1995 Z.z., ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia Občianskeho zákonníka, podľa § 2 ktorého primerané náklady spojené s pohrebom sa určia podľa pracovnoprávných predpisov upravujúcich zodpovednosť za škodu pri pracovných úrazoch a chorobách z povolania (ods. 1) a náklady na zriadenie pomníka alebo náhrobnej dosky a na úpravu hrobu sa uhrádzajú do výšky 663,88 eur (ods. 2). Občiansky zákonník v ustanovení § 449 ods. 2 v spojení s § 2 ods. 2 nariadenia vlády SR 87/1995 Z.z. jednoznačne určuje maximálnu výšku, do ktorej sa uhrádzajú náklady na zriadenie pomníka alebo náhrobnej dosky a na úpravu hrobu, a preto niet dôvodu, aby sa súd pri posudzovaní týchto nárokov od tejto úpravy odchytil. Ani odvolací súd nenašiel dôvod pre odklon od citovaného znenia právneho predpisu.

20. Súd prvej inštancie správne neakceptoval požiadavku žalovaných a neodrátal od náhrady za zriadenie pomníka sumu 79,67 eur titulom príspevku na pohreb, keď správne poukázal na to, že zo žiadneho predpisu nevyplýva skutočnosť, že by príspevok na pohreb mal byť určený aj na úhradu nákladov na zriadenie pomníka. Podľa § 1 ods. 2 zákona č. 238/1998 Z.z. o príspevku na pohreb, príspevok je štátna sociálna dávka, ktorou štát prispieva na úhradu výdavkov spojených so zabezpečením pohrebu zomretého. Občiansky zákonník v ustanovení § 449 ods. 2 hovorí o primeraných nákladoch spojených s pohrebom, pričom nariadenie vlády SR č. 87/1995 Z.z. v ustanovení § 2 rozlišuje primerané náklady spojené s pohrebom a náklady na zriadenie pomníka alebo náhrobnej dosky a na úpravu hrobu. Vzhľadom na uvedené možno považovať záver súdu prvej inštancie za správny.

21. Pokiaľ sa týka námietok žalovaných k uloženiu povinnosti zaplatiť priznanú náhradu škody spoločne a nerozdielne, tieto považoval odvolací súd za dôvodné. V povinnom zmluvnom poistení platí zásada, že poškodený môže náhradu škody spôsobenú prevádzkou motorového vozidla požadovať buď od poisteného škodcu, alebo od poisťovateľa (priamy nárok). Poisťovateľ má pri uplatnení nároku poškodeného na náhradu škody rovnaké právne postavenie ako osoba, ktorá škodu priamo spôsobila. Napriek tomu tieto dva nároky na náhradu škody nemožno stotožňovať. Ide o situáciu, keď jeden subjekt má nárok na to isté plnenie od dvoch subjektov, pričom proti každému z nich z iného právneho dôvodu; proti škodcovi ide o nárok z titulu náhrady škody, proti jeho poisťovateľovi ide o osobitné právo na plnenie založené všeobecne záväzným právnym predpisom (§ 15 zákona č. 381/2001 Z.z.). Postavenie škodcu a jeho poisťovateľa voči poškodenému je v takom prípade v istom zmysle obdobné postaveniu dlžníka a ručiteľa voči veriteľovi, t. j. že ide o dva záväzky zaplatiť veriteľovi ten istý dlh, pričom veriteľ nemôže dostať to isté plnenie dvakrát. Zo žiadneho právneho predpisu nevyplýva, že by išlo o spoločný záväzok, z ktorého by boli povinní spoločne nerozdielne, ale rozhodovacou činnosťou, či už vo vzťahu k postaveniu dlžníka a ručiteľa alebo postaveniu škodcu a poisťovateľa bolo ustálené, že ich povinnosť plniť sa vyjadruje tak, že plnením jedného zo subjektov zaniká v rozsahu plnenia povinnosť druhého.

22. Prvoinštančný súd sa správne vyporiadal i s uplatnenou námietkou premlčania nároku na náhradu škody zo strany žalovaných, keď s odkazom na súdom prvej inštancie aplikované ustanovenia § 106 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka bolo potrebné vychádzať z toho, že žalobcovia 1. a 2. sa o škode dozvedeli pri vynaložení nákladov, teda 3.5.2018, 15.8.2018 a 30.8.2018 a o tom, kto za škodu zodpovedá, sa dozvedeli (nepochybne mohli dozvedieť) po oboznámení sa s výsledkami vyšetrovania dňa 17.8.2018. Vzhľadom na to, že žaloba bola podaná dňa 14.8.2020, subjektívna dvojročná premlčacia doba na uplatnenie ani jedného z nárokov na náhradu škody neuplynula. Pokiaľ žalovaní tvrdia, že o tom, kto za škodu zodpovedá, sa žalobcovia dozvedeli už v čase nehody, prípadne z uznesenia o vznesení obvinenia, tak s uvedeným sa nemožno stotožniť, nakoľko v tomto čase mohli nadobudnúť nanajvyššiu vedomosť o osobe vinníka dopravnej nehody, nie však vedomosť o osobe jeho zamestnávateľa, prevádzkovateľa vozidla a poisťovateľa vozidla, pričom v tom čase nemali vedomosť ani o žalobou uplatnenej škode.

23. Z vyššie uvedených dôvodov odvolací súd podľa § 387 ods. 1 CSP rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutom výroku I. v časti zamietnutia nároku na náhradu škody potvrdil a podľa § 388 CSP v časti vyhovenia nároku na náhradu škody zmenil tak, že žalovaný 1. a žalovaný 2. sú povinní zaplatiť žalobcom 1. a 2. ako spoločným veriteľom náhradu škody vo výške 1.824,19 eur do 3 dní odo dňa právoplatnosti rozsudku s tým, že plnením jedného zo žalovaných zaniká v rozsahu plnenia povinnosť druhého.

24. Pokiaľ bolo možné skonštatovať správnosť rozsudku v časti uplatneného nároku na náhradu škody (čo do vyhovenia i zamietnutia s výhradou uloženia povinnosti plniť solidárne), uvedené už neplatilo o rozhodnutí o nároku na nemajetkovú ujmu (tak v časti vyhovenia i zamietnutia).

25. Najvyšší súd SR v rozhodnutí z 27. apríla 2006 sp. zn. 4 Cdo 171/2005 konštatoval, že i keď je výška zadosťučinenia v peniazoch predmetom úvahy súdu, jeho úvaha sa musí opierať o celkom konkrétne a preskúmateľné hľadiská. Uplatnenie voľnej úvahy sa tak nesmie stať nepreskúmateľnou ľubovôľou súdu, vymykajúcou sa akejkoľvek kontrole. Nemožno priznávať neprimerané, či dokonca tak premrštené sumy, ktoré by vo svojich dôsledkoch viedli k bezdôvodnému obohacovaniu sa, a ktoré by napríklad pri porovnaní „odškodnenia“ zásahu do práva na ochranu osobnosti s „odškodňovaním“ zásahov do iných

základných práv zaručených Ústavou Slovenskej republiky mohli niektoré ujmy na iných základných právach (napríklad ujmy na zdraví či dokonca živote) bagatelizovať.

26. Danou problematikou sa najvyšší súd zaoberal aj v rozhodnutí z 31. júla 2012 sp. zn. 6 Cdo 37/2012, v ktorom dospel k záveru, že súd je povinný vo svojom rozhodnutí zdôvodniť a vyrovnáť sa s relevantnými argumentmi účastníka o neprimeranosti odškodnenia aj s prihliadnutím na rozsah odškodnenia v iných, prejednávanej veci obdobných veciach; v tomto rozhodnutí najvyšší súd poukázal na nález Ústavného súdu SR zo 6. decembra 2006 sp. zn. III. ÚS 147/06, a tiež na rozsudok ESLP zo 17. júla 2012 v prípade Winkler proti Slovenskej republike. V rozhodnutí najvyššieho súdu z 30. septembra 2013 sp. zn. 6 MCdo 15/2012 dospel súd k záveru, podľa ktorého určenie výšky primeranej náhrady nemajetkovej ujmy nie je záležitosťou voľnej úvahy, ktorá by nepodliehala žiadnemu hodnoteniu; jej základom je zistenie skutkových okolností, ktoré súdu umožnia úvahu na určitom kvalitatívnom posúdení základných súvislostí. Treba, aby súdy v súvislosti s tým vzali do úvahy aj iné hmotnoprávne predpisy upravujúce odškodnenie, napríklad zákon č. 215/2006 Z.z., v zmysle ktorého v prípade, že trestným činom bola spôsobená smrť, má poškodený nárok na vyplatenie odškodnenia v sume päťdesiatnásobku minimálnej mzdy; pri trestnom čine znásilnenia, sexuálneho násillia alebo sexuálneho zneužívania za spôsobenú morálnu škodu stanovuje limit odškodnenia vo výške desaťnásobku minimálnej mzdy. Súd sa musí zaoberať napríklad aj otázkami, v čom je nemajetková ujma žalobcu v jeho spoločenskom, pracovnom, rodinnom živote spôsobená nezákonným rozhodnutím väčšia v porovnaní so smrteľným následkom trestného činu, respektíve s morálnou škodou spôsobenou trestným činom znásilnenia, sexuálneho násillia alebo sexuálneho zneužívania.

27. V rozhodnutí zo dňa 22. júna 2016 sp. zn. 3 Cdo 18/2016 najvyšší súd uviedol, že i keď jednotlivé súčasti osobnosti fyzickej osoby a osobnostných práv, ktorým poskytuje ochranu § 13 Občianskeho zákonníka (život, zdravie, súkromie, rodinný život a pod.) sú hodnoty, ktoré v podstate nemožno vyjadriť v peniazoch, neoceniteľnosť jednotlivých stránok ľudskej osobnosti ešte neznamená, že by peniazmi nebolo možné vyjadriť adekvátnu výšku náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej protiprávnym zásahom do týchto práv. Výšku náhrady nemajetkovej ujmy možno určiť, a to spôsobom, ktorý uvádza zákon – vždy s prihliadnutím na individuálne okolnosti charakterizujúce závažnosť vznikutej ujmy a na jedinečnú povahu okolností, za ktorých k porušeniu práva došlo. Stanovenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch je síce vecou voľnej úvahy súdu, jeho úvaha musí byť ale náležite odôvodnená a vždy musí mať základ v takých konkrétnych skutkových zisteniach súdu, ktoré zohľadňujú individuálne okolnosti prejednávaneho prípadu a so zreteľom na ne sú relevantné pre posúdenie primeranosti náhrady v zmysle § 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka (viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 153/2009, 3 Cdo 106/2012, 4 Cdo 171/2005, 5 Cdo 126/2007, 7 Cdo 180/2012).

28. V ďalšom rozhodnutí z 7. augusta 2018 sp. zn. 3 Cdo 7/2017 najvyšší súd pri riešení predmetnej otázky poukázal na judikatúru ESLP, podľa ktorej náhrada nemajetkovej ujmy v obdobných prípadoch musí byť rozumne primeraná utrpenej ujme na povesti (napr. Tolstoy Miloslavsky v. Spojené kráľovstvo). ESLP konštatoval, že pri určovaní výšky náhrady ujmy treba vychádzať z dôkazov preukazujúcich výšku ujmy (napríklad Flux v. Moldavsko, Steel a Morris v. Spojené kráľovstvo). Okrem toho ESLP vyjadril názor, podľa ktorého výška náhrady v konkrétnom prípade musí zohľadňovať výšku náhrady priznávanú vnútroštátnymi súdmi v iných prípadoch týkajúcich sa poškodenia dobrej povesti (napríklad Público - Comunicação Social, S. A. v. Portugalsko). Napokon ESLP zdôraznil, že pri určovaní výšky náhrady za porušenie osobnostných práv musí byť zohľadnená výška náhrady, ktorá je priznávaná za telesné zranenia, alebo ktorá je priznávaná obetiam násilných činov, pričom náhrada za porušenie iných osobnostných práv by nemala bez existencie závažných a dostatočných dôvodov prevyšovať maximálnu výšku náhrady priznávanú za telesné zranenia alebo násilné činy (napr. Iltalehti a Karhuvaara v. Fínsko).

29. V zmysle nálezu Ústavného súdu SR z 5. decembra 2017 sp. zn. III. ÚS 288/2017 príslušný súd musí uskutočniť dokazovanie a následne na základe z neho vyplývajúcich skutkových zistení posúdiť, či táto ujma vznikla a ako bola závažná. Jej vznik pritom musí tvrdiť a doložiť navrhovateľ, ktorý nesie dôkazné bremeno. Príslušné závery súdu musia byť riadne odôvodnené a musia spočívať na logických a legitímnych faktoch. Pri určovaní sumy nemajetkovej ujmy musia všeobecné súdy zároveň zohľadňovať svoju vlastnú rozhodovaciu činnosť, a teda v súlade s princípom rovnosti rozhodovať v porovnateľných veciach rovnako a v ich judikatúre by tak mal existovať vzťah priamej úmernosti medzi závažnosťou ujmy a výškou priznanej náhrady.

30. Uvedeným požiadavkám na odôvodnenie priznania nároku na náhradu nemajetkovej ujmy súd prvej inštancie neučinil zadosť. Jeho záver o nemateriálnej ujme, ktorá mala žalobcom vzniknúť, sa nedostatočným spôsobom premietol do odôvodnenia rozhodnutia o priznanej výške. Odôvodnenie napadnutého rozsudku súdu týkajúce sa výšky nemajetkovej ujmy je teda arbitrárne a zjavne neodôvodnené, nezohľadňujúce okolnosti predmetnej veci.

31. Rovnako tak nekorešponduje s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva, v zmysle ktorej náhrada nemajetkovej ujmy musí byť rozumne primeraná utrpenej ujme na povesti (napr. Tolstoy Miloslavsky v. Spojené kráľovstvo), pričom pri určovaní výšky náhrady ujmy treba vychádzať z dôkazov preukazujúcich výšku ujmy (napr. Flux v. Moldavsko, Steel a Morris v. Spojené kráľovstvo). Okrem toho Európsky súd pre ľudské práva vyjadril názor, podľa ktorého výška náhrady v konkrétnom prípade musí zohľadňovať výšku náhrady priznávanú vnútroštátnymi súdmi v iných prípadoch týkajúcich sa poškodenia dobrej povesti (napr. Público-Comunicacáo Social, S. A. v. Portugalsko). Napokon Európsky súd pre ľudské práva zdôrazňuje, že pri určovaní výšky náhrady za porušenie osobnostných práv musí byť zohľadnená výška náhrady, ktorá je priznávaná za telesné zranenia alebo ktorá je priznávaná obetiam násilných činov, pričom náhrada za porušenie iných osobnostných práv by nemala bez existencie závažných a dostatočných dôvodov prevyšovať maximálnu výšku náhrady priznávanú za telesné zranenia alebo násilné činy (napr. Italehti a Karhuvaara v. Fínsko).

32. Vzhľadom na to, že súd prvej inštancie takto nepostupoval a v odôvodnení rozsudku sa nevyporiadal s uplatneným nárokom na nemajetkovú ujmu z vyššie uvedených hľadísk, bolo potrebné dať za pravdu odvolateľom, že odôvodnenie napadnutého rozsudku trpí vadou nepreskúmateľnosti. Súd síce posudzoval závažnosť vznikutej ujmy, ale pri určovaní výšky náhrady nezohľadňoval výšku náhrad priznávanú súdmi v obdobných prípadoch, a ani sa nezaoberal výškou náhrady, ktorá je priznávaná obetiam násilných činov, pričom náhrada za porušenie osobnostných práv by nemala bez existencie závažných a dostatočných dôvodov prevyšovať maximálnu výšku náhrady priznávanú za telesné zranenia alebo násilné činy.

33. S prihliadnutím na vyššie vytknuté pochybenia musel odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku a nemajetkovej ujme (v časti potvrdenia i zamietnutia), ako i v závislom výroku o nároku na náhradu strán vo vzťahu k uplatnenému nároku na náhradu nemajetkovej ujmy a v závislom výroku o povinnosti zaplatiť súdny poplatok podľa § 389 ods. 1 písm. b) CSP zrušiť a podľa § 391 ods. 1 CSP vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, keď prvoinštančný súd nepostupoval v súlade s ust. § 220 ods. 2 CSP, čím odvolateľom znemožnil uskutočnenie im patriacich základných procesných práv a takýmto nesprávnym postupom došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, pričom tento nedostatok nie je napravitel'ný v odvolacom konaní.

34. Pri posúdení vecnej pasívnej legitímácie žalovaného 2. súd prvej inštancie správne poukázal na to, že táto otázka už bola vyriešená rozhodovacou činnosťou súdov. Odvolací súd poukazuje na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 31. júla 2017 sp. zn. 6 MCdo 1/2016, ktorý bol publikovaný v Zbierke stanovísk a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky R 8/2018 pod č. 61 s právnou vetou: "Škodou pre účely zákona č. 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších zmien a doplnení je aj nemajetková ujma spočívajúca v zásahu do osobnostných práv pozostalých obeť dopravnej nehody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla. V spore o náhradu takejto ujmy je poisťovňa pasívne legitimovaná." Ak by mal platiť výklad pojmu škoda vychádzajúci z textu zákona č. 381/2001 Z.z. (gramatický výklad), resp. výklad vychádzajúci výlučne z ustanovení Občianskeho zákonníka o zodpovednosti za škodu, teda ak by náhrada nemajetkovej ujmy pozostalých nemala byť predmetom poisťového krytia, prinášalo by to značné majetkové riziko subjektov zodpovedajúcich za takúto nemajetkovú ujmu, ktoré by v individuálnych prípadoch mohlo viesť aj k ich bankrotu. Zároveň by to však mohlo znamenať aj neistotu pozostalých v tom smere, či im prisúdená náhrada bude aj skutočne poskytnutá, resp. riziko, že v prípadoch insolvenčie (platobnej neschopnosti) zodpovedného subjektu táto nebude vymožiteľná. Neprijateľnosť týchto dôsledkov vyžaduje extenzívnu interpretáciu pojmu škoda pre účely zákona č. 381/2001 Z.z. tak, že doň patrí aj náhrada nemajetkovej ujmy za zásah do osobnostných práv pozostalých a teda že aj táto náhrada je predmetom poisťového krytia. Pri výklade a aplikácii právnych predpisov totiž nemožno opomínať ich účel a zmysel, pričom platí, že súd nie je absolútne viazaný doslovným znením zákona, ale sa od neho smie (a dokonca musí) odchýliť, ak to vyžaduje účel zákona, história jeho vzniku, systematická súvislosť a pod.

35. Za nedôvodnú považoval odvolací súd námietku žalovaných, že žalobcovia mali v prvom rade uplatňovať nároky na náhradu škody a nemajetkovú ujmu voči vinníkovi nehody, teda osobe, ktorá do ich práv priamo zasiahla.

36. V zmysle § 420 ods. 2 Občianskeho zákonníka platí, že škoda je spôsobená právnickou osobou alebo fyzickou osobou, keď bola spôsobená pri ich činnosti tými, ktorých na túto činnosť použili. Tieto osoby samy za škodu takto spôsobenú podľa tohto zákona nezodpovedajú; ich zodpovednosť podľa pracovnoprávnych predpisov nie je tým dotknutá.

37. Odvolací súd poukazuje na závery rozsudku Najvyššieho súdu SR z 26. septembra 2013 sp. zn. 3 Cdo 228/2012 (R 128/2014), v zmysle ktorých analogicky (§ 853 Občianskeho zákonníka v spojení s § 420 ods. 2 tohto zákonníka), pokiaľ bol neoprávnený zásah do osobnostných práv fyzickej osoby spôsobený niekým, kto bol použitý právnickou osobou na realizáciu činnosti tejto právnickej osoby, považuje sa takýto zásah za zásah spôsobený priamo právnickou osobou (pozn.: pre posúdenie, či išlo o takúto činnosť, je určujúca existencia miestneho, časového a vecného vzťahu k plneniu danej činnosti). Rovnaký právny názor je zastávaný aj v publikácii Československé občianske právo, I. zväzok, Obzor Bratislava 1973, str. 167 a 168 a tiež v Zborníku III. Najvyššieho súdu, SEVT 1980, str. 182. Rovnako aj Ústavný súd Slovenskej republiky v uznesení z 23. augusta 2007 sp. zn. I. ÚS 137/07 uviedol, že "podľa všeobecných ustanovení občianskeho hmotného práva je otázka zodpovednosti za škodu (vrátane zodpovednosti za nemajetkovú ujmu) konštituovaná tak, že za škodu, resp. za ujmu zodpovedá ten, kto ju spôsobil, pričom v prípade škody, resp. ujmy spôsobenej právnickou osobou ide o činnosť tých fyzických osôb, ktoré právnická osoba na túto činnosť použila (§ 420, ako aj § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka)".

38. Zásada, že podľa všeobecných ustanovení o zodpovednosti za škodu (§ 420 a nasl. Občianskeho zákonníka) zodpovedá právnická osoba aj za zásah do osobnostných práv bezprostredne spôsobený fyzickou osobou konajúcou v rámci výkonu činností, ktorými bola poverená právnickou osobou, nie je zásadou výlučnou. Tak, ako sú zvláštnou skupinou zásahov do majetkovej sféry tie prípady, v ktorých škoda bola spôsobená prevádzkou dopravných prostriedkov (§ 427 a nasl. Občianskeho zákonníka), rovnako osobitnou je aj skupina tých zásahov do osobnostnej sféry, v prípade ktorých nemajetková ujma bola spôsobená prevádzkou dopravných prostriedkov. Pokiaľ je na mieste analogické použitie ustanovenia § 420 ods. 2 Občianskeho zákonníka pri určení, či zodpovednosť za zásah do osobnostných práv nesie fyzická osoba bezprostredne konajúca alebo právnická osoba, za ktorú fyzická osoba konala v rámci výkonu činností, ktorými bola poverená touto právnickou osobou, je rovnako na mieste analogické použitie ustanovenia § 427 ods. 2 Občianskeho zákonníka pri určení subjektu zodpovedného za zásah do osobnostných práv, ktorý bol spôsobený prevádzkou dopravných prostriedkov. Vychádzajúc z uvedeného možno konštatovať, že tak, ako podľa okolností konkrétneho prípadu zodpovedá za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla prevádzkovateľ vozidla poškodenému, zodpovedá tento prevádzkovateľ (aj) za nemajetkovú ujmu spôsobenú na chránených osobnostných právach fyzickej osobe.

39. Z uvedeného vyplýva, že žalobcovia sa nemohli svojich nárokov domáhať proti vinníkovi – vodičovi, nakoľko tento v zmysle § 420 ods. 2 Občianskeho zákonníka za vzniknutú škodu, ako aj nemajetkovú ujmu nezodpovedá.

40. V rozsudku z 27. novembra 2012 sp. zn. 2 Cdo 194/2011 (R 58/2014) Najvyšší súd SR okrem iného uviedol, že právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa ustanovenia § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka predstavuje jedno z parciálnych a relatívne samostatných prostriedkov ochrany jednotného práva na ochranu osobnosti fyzickej osoby. Vzniká vtedy, keď morálna satisfakcia ako rýdzo osobné právo, nestačí na vyváženie a zmiernenie nepriaznivých následkov protiprávneho zásahu do osobnostných práv. Napriek tomu, že ide o satisfakciu v oblasti nemateriálnych osobnostných práv, jeho vyjadrenie peňažným ekvivalentom má za následok, že ide o osobné právo majetkovej povahy. Podľa názoru dovolacieho súdu je v uvedenom zmysle určujúci obsah nároku, a nie predmet jeho ochrany. Ak obsahom nároku na náhradu nemajetkovej ujmy je požiadavka na zaplatenie peňažnej sumy, potom princíp právnej istoty vylučuje, aby plynutiu času neboli priznané žiadne právne účinky. Počiatok plynutia všeobecnej trojročnej premĺčacej doby v prípade náhrady za nemateriálnu ujmu je podľa § 101 Občianskeho zákonníka viazaný na okamih, kedy došlo k neoprávnenému zásahu

objektívne spôsobilému porušiť alebo ohroziť osobnostné práva fyzickej osoby. Premlčacia doba začína plynúť dňom nasledujúcim po dni, kedy k takémuto zásahu došlo.

41. V prejednávanej veci k neoprávnenému zásahu objektívne spôsobilému porušiť alebo ohroziť osobnostné práva žalobcov došlo usmrtením C. B. dňa XX.X.XXXX a žaloba bola podaná dňa 14.8.2020, teda pred uplynutím trojročnej premlčacej doby.

42. S prihliadnutím na závery uznesenia Najvyššieho súdu SR z 23. apríla 2020 sp. zn. 5 Cdo 102/2017 (R 35/2020) ustanovenie § 15 ods. 2 zákona č. 381/2002 Z.z. je potrebné vykladať tak, že na premlčanie nároku na náhradu škody (nemajetkovej ujmy) i na premlčanie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy platí rovnaká právna úprava vo vzťahu k osobe, ktorá škodu spôsobila (škodcovi) i vo vzťahu k poisťovateľovi (poisťovní) tejto osoby a to v tom smere, že vo vzťahu k obidvom subjektom sa aplikuje právna úprava premlčania vyplývajúca z ustanovenia § 101 Občianskeho zákonníka (ktorá má charakter *lex generalis*), podľa ktorej sa toto právo premlčuje vo všeobecnej trojročnej premlčacej dobe, pretože právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, je právom majetkovej povahy (viď napr. rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. novembra 2012 sp. zn. 2 Cdo 194/2011, publikovaný pod R 58/2014, uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 17. februára 2011 sp. zn. 5 Cdo 265/2009, uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 17. februára 2017, rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 29. novembra 2017 sp. zn. 8 Cdo 24/2017, ale i uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky z 23. septembra 2013 sp. zn. IV. ÚS 542/2013-18).

43. Vzhľadom na uvedené neobstojí argument žalovaného 2., že vo vzťahu k nemu ako poisťovateľovi by malo byť posudzované premlčanie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy podľa ustanovenia § 106, a nie podľa § 101 Občianskeho zákonníka. Nedôvodnými boli preto námietky premlčania nároku na zaplatenie nemajetkovej ujmy zo strany oboch žalovaných.

44. O nároku na náhradu trov tohto konania vo vzťahu k uplatnenému nároku na náhradu škody odvolací súd rozhodol podľa § 396 ods. 1 a 2 CSP, keď došlo k potvrdeniu rozsudku v časti zamietnutia nároku na náhradu škody a k zmene v časti vyhovenia nároku na náhradu škody týkajúcej sa spôsobu uloženia povinnosti. Odvolací súd podľa § 255 ods. 2 CSP žiadnej zo strán nepriznal nárok na náhradu trov konania vo vzťahu k uplatnenému nároku na náhradu škody, pretože žalobcovia 1. a 2. a žalovaní boli pomerne rovnako úspešní a neúspešní (žalobcovia uplatňovali nárok vo výške 3.580,31 eur, úspešní boli v časti 1.824,19 eur, pomer úspechu a neúspechu bol 50,95% a 49,05%).

45. Povinnosťou súdu v ďalšom konaní po vrátení veci bude s prihliadnutím na vyššie uvedené vec opätovne prejednať, komplexne posúdiť a následne vo veci opätovne rozhodnúť, pričom svoje rozhodnutie i náležite odôvodní v súlade s ustanovením § 220 ods. 2 CSP. V novom rozhodnutí prvoinštančný súd podľa § 396 ods. 3 CSP rozhodne i o nároku na náhradu trov odvolacieho konania (vo vzťahu k uplatnenému nároku na nemajetkovú ujmu).

46. Senát odvolacieho súdu toto rozhodnutie prijal pomerom hlasov 3:0, teda jednohlasne.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP). Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
- f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 CSP).

Dovolanie je podľa § 421 CSP prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 CSP).

Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) (§ 421 ods. 2 CSP).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak

- a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvom pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b) (§ 422 ods. 1 CSP).

Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 2 CSP).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 CSP).

Dovolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP).

Dovolanie môže podať intervenient, ak spolu so stranou, na ktorej vystupoval, tvoril nerozlučné spoločenstvo podľa § 77 (§ 425 CSP).

Prokurátor môže podať dovolanie, ak sa konanie začalo jeho žalobou alebo ak do konania vstúpil (§ 426 CSP).

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 2 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom, prípadne má možnosť obrátiť sa na Centrum právnej pomoci (§ 160 ods. 2 CSP). Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1).

Povinnosť podľa ods. 1 neplatí, ak je

- a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 CSP).

Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže dovolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 430 CSP).

Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP).

Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP).

Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

Dovolací dôvod nemožno vymedziť tak, že dovolateľ poukáže na svoje podania pred súdom prvej inštancie alebo pred odvolacím súdom (§ 433 CSP).

Dovolacie dôvody možno meniť a dopĺňať len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 434 CSP). V dovolaní nemožno uplatňovať nové prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany okrem skutočností a dôkazov na preukázanie prípustnosti a včasnosti podaného dovolania (§ 435 CSP).